

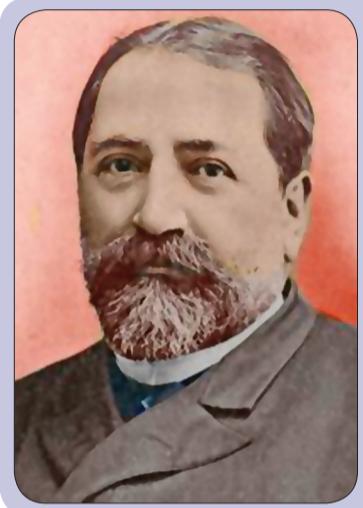

ცენტრი

გამოცემა 1932 წლიდან

ფასი 1 ლარი

დღვის ყვარელში გაიმართა ილია ჭავჭავაძის 182 ცლისთავის აღსანიშნავი ილიაობა

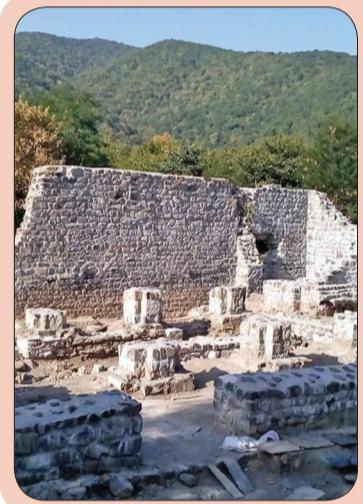

8
ნოემბერი
ილია
ჭავჭავაძის
დაკადაგის
დღეა

მოსახლეობასთან
შეხვედრაში
შედეგიანი
აღმოჩენა. იმაზია,
პროპლამები
უთუოდ
მოგვარდება

გ3. 2.

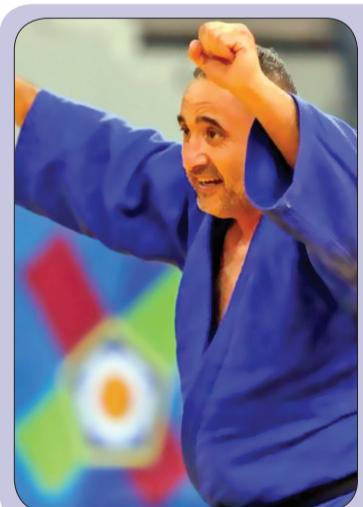
დოლოჭოვის
ჰაზილიპის
კიდევ ერთი
მნიშვნელოვანი
აღმოჩენა

გ3. 8.

მცოლოდ და
მცოლოდ ილიას
გზით სიარული
მოგვიტას
ნაედვილ
თავისუფლებას

გ3. 4.

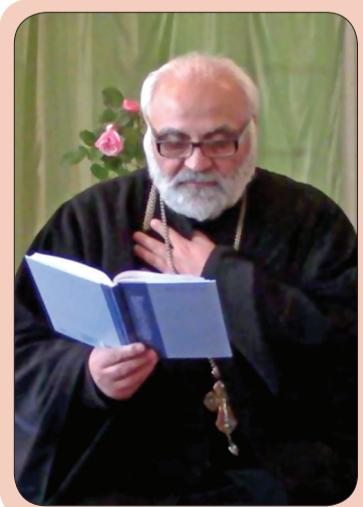
საქართველოს და
ევროპის
ჩემპიონატის
სართავორისო
ტურნირის
70-ების საევალასევა
სიჯის მაღლაპი
მოიპოვას

გ3. 10.

მავრანევაშვილი ურქვების
ჩატარებით 100 მილიონიანი,
ხოლო ყვარლის
მუნიციპალიტეტის
ზემორიაშვილი სოფლის
მაურნეობის პროდუქციის
რეალიზაციით
170 მილიონიანი
შემოსავალი მიიღოს

გ3. 16.

აღვადგინოთ,
მიიღა
ილია
მართლის
მშობლების
საფლავები

გ3. 15.

მოსიმების
საგვარეულომ
უდიდესი ნინაპრის
პატივისცემის
ნიშნად, ფიჭვის
ხეივანი გააშენა

გ3. 20.

ყვარლის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობასთან ერთობის რომ აუცილებელია, ეს ნათლადა წარმოჩნდა იქტომბრის თვეში საქართველოს პარლამენტის წევრების, კახეთის გუბერნიის წარმომადგენლების და ადგილობრივი თემითმართველობის ხელმძღვანელების შეხვედრების დროს.

იქტომბრის ბოლოს დამამთვრუბენ შეხვედრების გამართა ყვარლის მუნიციპალიტეტის სიფლები: ჩანტლის სისტემა, თოვში, შორისმთ, ბალლჯიანასა და მთისძირში, რომლის მიზანი მოქალაქეების ინტერესების გაუღვილისა და 2020 წლის ბიუჯეტის პროექტის შედგენის დროს.

საუბრისას წარმოჩნდა პრიორიტეტული საკონტენტო, რიტელთა და დებიტოდ გადაწყვეტა მნიშვნელოვან გაუმჯობესების მათ ყოფა ცხოვრებას. ძირითადად გამოიყვანა შემდეგი სახის

მოსახლეობასთან შეხვედრის შედეგის აღმოჩენა. იმავე კარგი უთუოდ მოგვარდება

მოსახლეობასთან ერთობენ, რიგორი-ცას სანალენი არხების მოწყობა-რეაბილიტის, ინტერნეტიზაციის, სასმელი წყლის მინიჭების გაუმჯობესების, გარე განათების მიწერივების და ა.შ.

მოსახლეობასთან შეხვედრებს ყვარლის მუნიციპალიტეტის სარებულონის თავმჯდომარესთან დავით ქეციშვილთან და შენიცადალიტეტის მერთან როსტომ სესამშვილთან ერთად ესრუბლივ საქართველოს პარლამენტის წევრები მახარავილი, საქართველოს გარემის დაცვის მეურნეობის გარემის მონიტორის მოადგილე სოლომონ პავლიაშვილი, კახეთში სახელმწიფო რესტორანის მოადგილე ირაკლი შიომშვილი, ყვარლის მუნიციპალიტეტის საქართველოს დეპუტატები და მერიის სამსახურის ხელმძღვანელები.

აღვა ეაზიანი

თავისუფალი ზოდებაზე

მიმდინარე წლის 28 აპრილის გაზრდა „ყვარლის“ უფრავებზე გამოიქვეყნდა ვრცელი ინტერვიუ ბატონ ნიკოლოზ (გვივი) ანდრიაძესთან, რომელიც ყვარელთან აკავშირებს ბაბუის ტიკიან ტა-

ბიძისა და ბებიის ნინო მაყაშვილის ფესვები. ბატონ ნიკოლოზს ყვარლში თავისი მატულ-დედული გამჩნია და იგი ხშირდ სტუმრობის ჩევნებს ქალაქშ. რაც მთავარია მას უამრავი სიკეთე აქვს ყვარლელების-

თვის გაეთვალისწინებული და მრავალი ადამიანის სიცოცხლე გადაუწენია. ყვარლის მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელობაში ყვარლელებისთვის განეული უზნგრამ დაბარებისათვის ილიაბის დღესასანაულზე ყვარლის სახატიო მოქადაქედ აღმოჩნდა.

აღლასან შევიტყველი, რომ საქართველოს ფარიკაბის ფედერაციამ თხოვენით მიმღრთა საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის ბატონ მიხეილ ბაგაშვილის, მარიამ ნერიაშვილის მასში:

ბატონობრივი მიხეილ, ნიკოლოზ ანდრიაძე არის მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი, შპს „აკრდილ-რეანიმაციული ცენტრის“ დირექტორი, მსოფლიო ჩემპიონი ახალგაზრდა მოზარისავთა შორის (გერმეთი, ბელგია, 1963 წ.) ვეტერან მოფარისეულთა შორის ევროპის (ტერნი, იტალია, 2013 წ.) და მსოფლიო ჩემპიონატების (დებერენცი, უნგრეთი, 2014 წ.) ბრინჯაოს მედლის მფლობელი, პროფესიონალ ექიმებს შორის ერიოპის ჩემპიონი ალაპიგი, გერმანია, 2018 და 2019 წ.) ფარიკაბის სამიერ სახელმწიფი: რაპირა, დაშინ და ხმალი. მშემად საქართველოს ფარიკაბის ფედერაციის ვეტერანთა საბჭოს თავმჯდომარე.

აღსანიშვანია, აგრეთვე, რომ 2010 წელის ნიკოლოზ ანდრიაძე თავისი ბაბუის, ტიკიან ტაბიძის სახელობის 43-ე საჯარო სკოლის ბაზაზე დააპარა ფარიკაბის კლუბი, სადაც ახალგაზრდები ეზარდებან ფარიკაბის ხელოვნებას. ამის შემცირებელი მისი ინციდენტი გაიხსნა ფარიკაბის ხელოვნების შემცირები. ამ კლუბის აღზრდილი ამჟამადც არინ საქართველოს ჩემპიონი, თასას მფლობელი და ერთობის ჩემპიონატების პრიზირებელი 23 წლამდელთა შორის (ლუკა დალანიძე, ნიკა შეზღული, ანა აფრასიძე). აღსანიშვანია, რომ ანდრიაძის კლუბის აღაშრდებელი ამჟამადც გრძელდება საქართველოს საკრეატივული და დებების შეესქინა.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე გოთვოვა, ნიკოლოზ მნიშვნელზე საქართველოს ფარიკაბის პრიზირების პრეზიდენტი.

ბატონობრივი ნიკოლოზ, გაგვიხარდა ყვარლელებს და წინასარ გულწრფლად გილოცავთ საპატიო წოდების მოწყებას, დღისას იცოცხელეთ ჩემპიონის და დაჯილდუროთ წილის ანდრიაძის წარმორტის.

მრავა ბასაძე, საქართველოს ფარიკაბის ფედერაციის პრეზიდენტი.

ბატონობრივი ნიკოლოზ, გაგვიხარდა ყვარლელებს და წინასარ გულწრფლად გილოცავთ საპატიო წოდების მოწყებას, და ისე და დაჯილდუროთ წილის ანდრიაძის წარმორტის.

თავისუფალი ზოდებაზე

25-27 ოქტომბერს ქ. თბილისში ჩატარდა ოლიმპიური და მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონობის ლერნ ხაბელის მესამე საერთაშორისო ტურნირი ზამუკათ შორის თავისუფალ ტიდობში, ნაბაცაცებით ისაპარეზეს შელდელმა სპირტსმენებმა, – ივანე ტურაშვილმა (48 კლინგრაზი) და შალვა ლუკაშვილმა – (51 კგ.), რომლებმაც მოიპოვეს ბრინჯაოს მედლები და ჩაირიცხენ საქართველოს ნაკრძალი ფარულია შორის (მწვრთნელები მალაზ რობორაშვილი და ვანო ჭავჭავაძე). ვუსურვებთ ჩემპიონის მოქიდავებს შემდგომ ნარმატებებს დიდ საორგანიზაციის მასში:

დაღი ფატულივალი

7 ნივთი, რომელიც სახლში ცარმატებას და ვულს მოგითან

თავისუფალი, რომ სახლში ყველა წილით თავისი ენერგეტიკის მატარებელია, და რომ ამ ნივთებზეა დამოიდებალი ჩემპიონით საერთაშორისო ტურნირი ზამუკათ შორის თავისუფალ ტიდობში, ნაბაცაცებით ისაპარეზეს შელდელმა სპირტსმენებმა, – ივანე ტურაშვილმა (48 კლინგრაზი) და შალვა ლუკაშვილმა – (51 კგ.), რომლებმაც მოიპოვეს ბრინჯაოს მედლები და ჩაირიცხენ საქართველოს ნაკრძალი ფარულია შორის (მწვრთნელები მალაზ რობორაშვილი და ვანო ჭავჭავაძე). ვუსურვებთ ჩემპიონის მოქიდავებს შემდგომ ნარმატებებს დიდ საორგანიზაციის მასში:

ბატონობრივი მიხეილ, ნიკოლოზ ანდრიაძე არის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი, შპს „აკრდილ-რეანიმაციული ცენტრის“ დირექტორი, მსოფლიო ჩემპიონი ახალგაზრდა მოზარისავთა შორის (გერმეთი, ბელგია, 1963 წ.) ვეტერან მოფარისეულთა შორის ევროპის (ტერნი, იტალია, 2013 წ.) და მსოფლიო ჩემპიონატების (დებერენცი, უნგრეთი, 2014 წ.) ბრინჯაოს მედლის მფლობელი, პროფესიონალ ექიმებს შორის ერიოპის ჩემპიონი ალაპიგი, გერმანია, 2018 და 2019 წ.) ფარიკაბის სამიერ სახელმწიფი: რაპირა, დაშინ და ხმალი. მშემად საქართველოს ფარიკაბის კლუბის ფედერაციის ვეტერანთა საბჭოს თავმჯდომარე.

აღსანიშვანია, აგრეთვე, რომ 2010 წელის ნიკოლოზ ანდრიაძე თავისი ბაბუის, ტიკიან ტაბიძის სახელობის 43-ე საჯარო სკოლის ბაზაზე დააპარა ფარიკაბის კლუბი, სადაც ახალგაზრდები ეზარდებან ფარიკაბის ხელოვნებას. ამის შემცირებელი მისი ინციდენტი გაიხსნა ფარიკაბის ხელოვნების შემცირები. ამ კლუბის აღზრდილი ამჟამადც აღაშრდება საქართველოს საკრეატივული და დებების შეესქინა.

მოსახლეობა გოთვოვა, ნიკოლოზ ანდრიაძე თავისი ენერგეტიკის მატარებელია, და რომ ამ ნივთებზეა დამოიდებალი ჩემპიონით საერთაშორისო ტურნირი ზამუკათ შორის თავისუფალ ტიდობში, ნაბაცაცებით ისაპარეზეს შელდელმა სპირტსმენებმა, – ივანე ტურაშვილმა (48 კლინგრაზი) და შალვა ლუკაშვილმა – (51 კგ.), რომლებმაც მოიპოვეს ბრინჯაოს მედლები და ჩაირიცხენ საქართველოს ნაკრძალი ფარულია შორის (მწვრთნელები მალაზ რობორაშვილი და ვანო ჭავჭავაძე). ვუსურვებთ ჩემპიონის მოქიდავებს შემდგომ ნარმატებებს დიდ საორგანიზაციის მასში:

ბატონობრივი მიხეილ დიდი ენერგეტიკის მოიზიარება და ეთილდელების გამომდინარება და დაუდინარებელი მომენტი.

ნითელი ძაღლის გოთვოვა, ნიკოლოზ ანდრიაძე თავისი ენერგეტიკის მატარებელია და რომ ამ ნივთებზეა დამოიდებალი ჩემპიონით საერთაშორისო ტურნირი ზამუკათ შორის თავისუფალ ტიდობში, ნაბაცაცებით ისაპარეზეს შელდელმა სპირტსმენებმა, – ივანე ტურაშვილმა (48 კლინგრაზი) და შალვა ლუკაშვილმა – (51 კგ.), რომლებმაც მოიპოვეს ბრინჯაოს მედლები და ჩაირიცხენ საქართველოს ნაკრძალი ფარულია შორის (მწვრთნელე

საქართველოს უდიდესი ეროვნული მოღვაწე, ქართველი ერის ეროვნულ-განეათავისუფლებელი და განეათლებელი მოძრაობის სულისრამდგრები და ცინამძღოლი

ილია ჭავჭავაძე (დ. 8 ნოემბერი, 1837, სოფელი ყვარელი – გ. 12 სექტემბერი, 1907, ნინამური) – ქართველი მწერლი, პოეტი, პუბლიცისტი, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერი, ქართული მართლმადიდებელი სამოცხელო ეკლესიის მიერ ილია ჭავჭავაძე შერაცხულია ჩმინდანად, სახელით ჩმინდა ილია მართალი [3].

ილია ჭავჭავაძე ჭავჭავაძების ყვარლის შტოს მიეკუთვნებოდა. ჩვენივის ცნობილი მისი უძველესი წინაპარია რომანია ჭავჭავაძე (ისენიება 1470 წ.). მისი განეალები ური ხაზი ასე გამოიყენება: „რომანია – გიორგი (ისენიება 1517-29 წ.) – გარევანი (ისენიება 1540-84 წ.) – ასორი (ისენიება 1690 წ.) – მამუკა (ისენიება 1639-55 წ.) – ფარემუზი (ისენიება 1642-82 წ.) – ბესპაზი (ისენიება 1755-77 წ.) – პატა (1771-1825 წ.) – გრიგორი (1811-1852 წ.) – ილია [4].

ილია ჭავჭავაძეს პაპა პაატა ბესპაზის ძე ჭავჭავაძე აქტიურად მონანილებით და მისი და-ქმების მოვლა-პატრიონობა მამიდამ, მაკრინი ჭავჭავაძე-ერისთავისამ იტვირთა.

რიამ ბებურიშვილი, 15 წლისას – მამა. დაობლებული ილიასა და მისი და-ქმების მოვლა-პატრიონობა მამიდამ, მაკრინი ჭავჭავაძე-ერისთავისამ იტვირთა.

განათლება

თბილისი 1848-1856 წლები

1848 წლის იანვრისთვის გრიგოლ ჭავჭავაძეს თავისი მეორე ვაჟი განისაზღვრა რაევსკის კერძო პასიონიში მიუბარება. 1851 წელს სწავლის გასაგრძელებლად ილია თბილისის გიმნაზიის მეთახვე კლასში შევიდა. 1852 წლის 10 დეკემბერს, როგორც ილია თბილიში უკვე გიმნაზიელი იყო, ყვარელში მამაც გარდაცვალა. ამის შემდეგ მთავარი ოჯახის ტერიტორიაზე ხუთი იმოლო ძმიშვილის დაზრდა-პატრიონობა მამიდამ მაკრინის და-ანგა მხრებზე. სწორედ ამ დიდი სულიერი ტეივოლის გამოა დანერილი ჩვენამდე მოღვაული ილიას ყრმობის დროინდელი, მისი ერთ-ერთი პოეტური ცდა – „მოთქმა საწყლია“. 15 წლის გიმნაზიელის ცხოვრებაში მოხხდა ამ დროა ტრავმას შეიძლება მიენეროს ის ფაქტი, რომ ილიას ამ დროს საგნეში არასახარბიელო ნიმუში მიუღა, რის გამოც იგი გიმნაზიის მიავე შეოთხე კლასში დაუტოვებიათ. სამაგიროდ, 1853 წლს ილიას მდგომარეობა საგრძნობლად გამოიუსწორება.

პეტერბურგის უნივერსიტეტი

1857-1861 წლები

1857 წლის ივნისში ილია ჭავჭავაძე პეტერბურგში ჩავიდა და ნარმატებით ჩააბარა უნივერსიტეტში მისაღები გამოიცდი (ოურდიფიული ფაკულტეტი). 1859 წლის ზაფხულში ავადიყვიფი ილია რამდენიმე თვით ჩამოსული საქართველოში გამოიცდი (1771-1830), რომელთან ერთად და აქ შემოდგომამდე დარჩენილი. ილიას სტუდენტობის დროის შესახებ მოპოვება მოგონებანი ილიას მეგობრის, კოხტა აფხაზისა, რომელიც ილიასთან ერთად სწავლობდა, როგორც გიმნაზიაში, ისე უნივერსიტეტშიც, და

ნიკო ნიკოლაიძისა, რომელიც ილიას შემდეგ ჩავიდა პეტერბურგში. ნიკო ნიკოლაიძის დროს პეტერბურგის სტუდენტობაში ჯერ ივლებ ცოცხალი იყო ხსოვნა სტუდენტი ილიას შესახებ, რომელიც პეტერბურგის ქართველი სტუდენტობის ყველას მიერ აღიარებულ ხელმძღვანელად ითვლებოდა.

კოხტა აფხაზი გადმოგცემს: „უნივერსიტეტში ილიას განსაკუთრებით პოლიტიკური და ეკონომიკური სამეცნიერო საგნება აინტერესებდა..... ჩვენ სტუდენტები, ბშირად ვიკინგებოდით და ვაბასობდით როგორც საზოგადო კითხვებზე, აგრეთვე ჩვენს დაბენავებულს სამშობლოს მომავალზე, ვეითხებული და გვითხულობდით ხშირად ქართულ წიგნებს“.

ილიას სტუდენტობის ხანა პეტერბურგში დაემთხვევა რევოლუციებისა და ეროვნულ-გამანათავისუფლებელი მოძრაობის პეტერბურგის მუდმივი გამოიხსენის პერიოდს დასავლებულ ევროპი და მეტავრებდა ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

შავობავადება

1859-1872 წლებში დაიწერა ჭავჭავაძის ძლიერი, მსატრული ინდივიდუალი აბეჭებილი და მძაფრი, მოქალაქებრივი პატონისთვის გამსჭვალული, ფართო საზოგადოებრივი რეზონანსის მქონე ნანარმოებები, რომელთაც აღმავალი ეტაპში შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძოლის მიზნებსა და ამოცანებს.

ილიას დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სწავლობდა რევოლუციადათმა და განათლების ბრძოლის შემდეგ ერთველი და გვითხულობების ბრძოლის შემდეგ იტავის ადგან რევოლუციების ბელიკის, გერუსინის, დიორილობოვის, ჩერნიშევსკის ნააზრევს, რაც დაუგავმრა საკუთარი ხალხის პროგრესისათვის ბრძო

დასაწყისი მე-6 გვ. -ზე

ნულ-განმათავისუფლებელი მოძ-
რაობის ჭეშმარიტ მედროშედ იქცა.

1863 წელს ილია დაქორნინდა ოლღა გურამიშვილზე.

1864 წელს „ნოვითერიო სადასარის მოსაპოვებლად“ მუშაობა დაიწყო ჯერ ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორის საგანგიძო მინისტრობის მიხელევდ, შემდეგ – საქართველოში საგლეხო რეფორმის გატარებასთან დაკავშირებით – მომრიგებელ შუამაგლად აღმოსავლეთ საქართველოში. 1868–1873 წლებში შექმნაობდა დუშეთის მაზრის მომრიგებელ მოსამართლედ. ამ სახებში დაწერა მან „გლეხთა განთავისუფლების პირველი დროების სცენტრი“ (1865), გადაამუშავა „ქართვლის დედა“ (1871) და აჩრდილი (1872), დაასრულა მუშაობა დიდი ხნის წინ ჩაფიქრულ „მგზავრის ნერილება“ (1871) და „გლობის ნამპონები“ (1872), აქვე პერიოდში შეიქმნა ეროვნული წყლელების მტკიცნეული აღქმით გამოწვეული მწვავე სატირული ლექსები – „რა ვაკეთი, რას ვერებოდით ანუ საქართველოს ისტორია მეცხრამეტე საუკუნისა“ და „ბედნერი ერი“ (ორივე 1871), ქრისტიანობის პატრიოტული ლირიკის უძრნიინვალესი ქნილებათაგანი – „ჩემო კარგი ქვეყანა, რაზედ მოგიწყენა“ (1872); სატირულ-პუბლიცისტური ლექსები „გამოცანები“, „კიდევ გამოცანები“ და „პასუხის პასუხი“ (1871–1872).

1873 წლიდან თბილიში დაქურებული იღია ჭავჭავაძე აქტიურად ჩაიცა ფართო პრატიკულ საზოგადოებრივ საქმიანობაში, რომელსაც ბოლო წლებში რამდენადმე ჩამოყალიბებული იყო. 1875 წელს აირჩიეს თავმჯდომარე და სათვალაზნური საადგილ-მამულო პანკიასა, რომელიც ჭავჭავაძის მოწვანეობის შედეგად ფაქტობრივად ქართულ ეროვნულ პატარა იქანონი.

ილია ჭავჭავაძემ თავის პუბლი-
ცისტურ შემოქმედებასა და საზო-
გადოებრივ მოღვაწეობაში დიდი
ადგილი დაუთმო სახალხო განათ-
ლებისა და მოზარდი თაობის აღზ-
რდის საკითხებს, რამაც ფუქმდებ-
ლური როლი შეასრულა ქართული
პედაგოგიურ მეცნიერებისა და ქარ-
თული სახალხო ეროვნული სკოლის
ჩამოყალიბების საქმეში. ჭავჭავაძე
მეცნიერად აკრიტიკებდა ცარიზმის
საგანმანათლებლო პოლიტიკას.
იგი, როგორც ეროვნულ-განმათა-
ვისუფლებელი მოძრაობის მეთაუ-
რი, ეროვნების ბურჯის – ქართუ-
ლი ენის – დაცვისათვის ბრძოლას
მჯიდროდ უკავშირებდა მშობლიურ
ენაზე სწავლების, სახალხო სკო-
ლების ქსლის ზრდის მოთხოვნებს,
რაც პროგრესულ-დემოკრატიული
პედაგოგიური მოსაზრებით იყო ნა-
კარნაზევი. დღესაც აქტუალურია
ჭავჭავაძის იდეები აღზრდისა და
განათლების ორგანული კავშირის,
გონიერივი, ზნეობრივი, ესთეტიკუ-
რი, შრომითი და ფიზიკური აღზრ-
დის შესახებ. იგი განსაკუთრებულ
როლს ანიჭებდა მასწავლებლის პი-
როვნებას და მის პირად მაგალითს.
დღემდე არ დაუკარგავს მნიშვნე-
ლობა ჭავჭავაძის შეხედულებას
ოჯახში აღზრდის შესახებ: „გაზრდა
შეილისა ისეთი მოვალეობაა, რომ
სხვა ყველაფერი ამას უნდა შეეწი-
როთ, მას უნდა შევალიოთ“ („პედა-
გოგიური თხზულებანი“, თბილისი,
1938, გვ. 353). ფასდაუდებელია ჭავ-
ჭავაძის მოღვაწეობა საქართველო-
ში პროფესიული და „უმაღლესი გა-
ნათლების ორგანიზაციისა და ქალ-
თა უმაღლესი განათლების განხორ-
ციელების საქმეში. იგი ზრუნვასა და
შემწეობას არ აკლებდა უცხოეთში
მყოფ ქართველ სტუდენტებს. სა-
ხალხო განათლებისა და პედაგოგი-
ურ საკითხებზე მრავალი ნამრობი
დაგვიტოვა. მათ შოთა გრინსაკუთ-
რებული ადგილი უჭირავს ფუნდა-
მენტურ ნაშრომის: „პედაგოგიკის
საონდოობა“ (1888).

© 2023 მეცნიერება

მთელი თავისი ნახევარსაუკუნოვანი მოღვაწეობით ჭავჭავაძე დიადი მიზნის განხორციელებას – ქართველი ხალხის გაერთიანებას, ეროვნული თვითშეგნების გამოცოცხლებასა და ამაღლებას, ეროვნულ-სახელმწიფო ებრავი დამყარებლობისათვის ბრძოლას ემსახურებოდა. ჭავჭავაძე კი კრისტიანი არ იყო, მაგრავ იყო მის მიერ გამოცოცხლის უდიდესი ეროვნული მოღვაწე, ქართველი ერის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი და განმანთლებელი მოძრაობის სულისხმისა და ნინამდლოლი. უნინარეს ყოვლისა, ამაშია მისი ეპოქალური დამსახურება საქართველოს ნინაშე.

მონინავე ეროვნულმა იდეებმა, ერის გადარჩენის გზების ძრებამ ჭავჭავაძისა და მის თანამოაზრეთა შემოქმედებაში შეიძინა მწყობრი და თანამდევრული კონცეფციის სახე, რომელიც მთელი ერის ქმედებისა და ბრძოლის ნათლად გააზრებულ პროგრამად იქცა და რომლის საბოლოო მიზანს ეროვნული ჩაგვრისგან თავისუფალი და სოცია-

ლურად თანასწორი საზოგადოების აშენება წარმოადგენდა. ჭავჭავაძე მენინავე იყო მათ შორის, ვინც ქართულ სინამდვილეში ასეთი საზოგადოების აშენებისა და შობელი ძალისათვის გამოიიდა.

ქეყეცის ბედნიერი შობავლის რჩქება
დანერგა.

1905 წელს ილიამ შეადგინა
პროგრამა, რომლის საფუძველზე
1917 წელს დაარსდა საქართველოს
ეროვნულ-დემოკრატიული პარ-
ტიია. ამ ორგანიზაციის დაფუძნების
სულისჩამდგმელი იყო ილია ჭავჭა-
ვაძის ძილშეიღი, იმხანად ქართლ-
კახეთის თავადაზნაურობის მარშა-
ლი, გენერალი კონსტანტინე (კოტე) აზხაზი.

1906 წელს სახელმწიფო საბჭოს
წევრად არჩეულმა ილია ჭავჭავაძემ
განაცხადა: „სახელმწიფო საბჭოში
თუ თავადაზნაურია სახელით შევ-
დივარ, ეს მხოლოდ ფორმალური,
იურიდიული მსარეა. არ დავფარავ
და ვიტყვა: საბჭოში მთელ საქართ-
ველოს და ქართველთა ინტერესე-
ბის დამკავლით იღწევის“.

ეპვლელობა

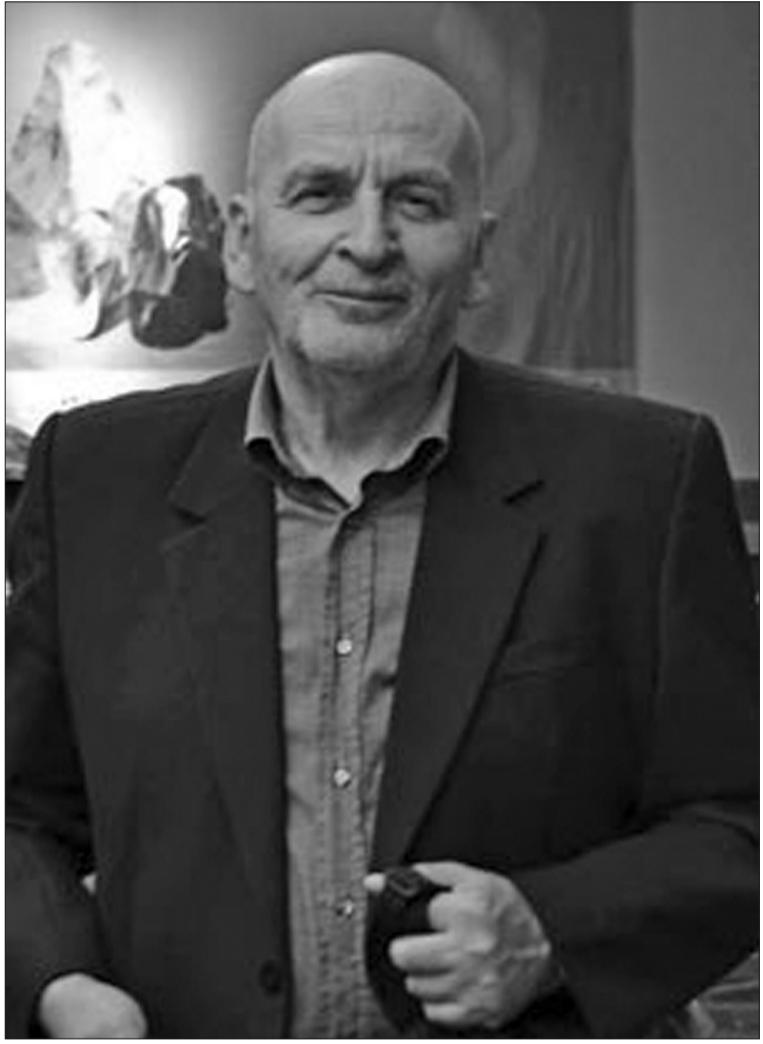
1907 წელს რუსეთის პირველ
დუმაში (სახელმწიფო საბჭო) სამსა-
ხურის შემდეგ, ილიამ გადაწყვიტა
საქართველოში დაბრუნებულიყო.
ამავე წლის 28 აგვისტოს თბილისი-
დან საგურამონსკენ მიმავალ იღიასა
და ოლღას წინამურტან ექვსკაციანი
ჯგუფი დაესა თავს. თავდამსხმე-
ლებული

ლებმა ილია მოკლეს და მიიმალნება.
ილიას მკვლელობის დეტალები
დღემდე კამათის საგანია. ისტორი-
ულ დოკუმენტებზე დაყრდნობით
ილიას მკვლელობა ჩატრიქებული
ჰქონდათ სოციალ-დემოკრატებსა
და ბოლშევიკებს, ილიას მიერ მათი
რევოლუციური გზების დაგმობისა
თა ხაოზში მიით აუაზოვრო პოპუ-

ლარობის გამო. მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში ერთმა მოხუცემა კაცმა აღიარა, რომ რუსეთის უანდარმერიამ დაიქირავა ილიას მოსაქლავად. საბჭოთა პერიოდში ხელმძღვანელობამ მკვლელიბის გამოიძება დაინტო, რომელმაც მოგვანებით დასკვნა, რომ მეფის ხელისუფლების საიდუმლო პოლიცია და ადმინისტრაცია იყვნენ ჩარეული მომავალი.

ილიას მკვლელობა ქართველმა ხალხმა ეროვნულ ტრაგედიად მი-იჩნია. მის დაკრძალვაზე აკაკი წე-რეთელმა, რომელიც იმ პერიოდში ძლიერ ავადმყოფიბადა, ნარმოთქ-ვა: „ილიას ფასდაუდებელი წვლი-ლი ქართველი ერის აღორძინებაში მომავალი თაობებისთვის ნიმუშის მიმცემია“. ვაჟა-ფშაველა წერდა: „ილიას მკვლელებს რომ შეეძლოთ, საქართველოს მოკელავდნენ“. 1987 წელს საქართველოს მართლმადი-დებლურაბ ეკლესიამ ილია წმინდა-ნად შერაცხა. სახელით წმინდა ილია მართალი.

მეცნიერება

2012-2018 წლებში ჩატარებული გათხრების შედეგად ნაქალაქის ნეკრესის უკიდურეს აღმოსავლეთი უბანში, მდინარე დურუჯვის მარჯვენა ნაპირზე, ამჟამად ნასოფლარ „დოლოჭობის“ სახელით ცნობილ ტყიან ტერიტორიაზე (დღევანდელი ქ. ქარლის შემოგარენში), აღმოჩნდა მეტად მასშტაბური ბაზილიკა. მისი მხოლოდ ცენტრალური, სამნავინი დარბაზის სიგრძე-სიგანეცკე (36გ გვ. X 18.5გ) მნიშვნელოვნად აღემატება საქართველოში დღემდე ცნობილ ყველა ბაზილიკურ ტაძარს. ბაზილიკის ეს დარბაზი ნავებად 5 წყვილი ჯვრისებრი გეგმის სვეტილიანის დაყოფილი, სვეტები 1.5-2 მ სიმაღლეში იყო შემორჩენილი. ისინი მართულთა გეგმის, დახლოებით 2X2 მ სიგრძე-სიგანის, 20-25 სმ სიმაღლის, დღემდე კარგად შემონახულ ცოკოლებზე იდგა. ბაზილიკის კედლები და სვეტები აგებულია ფლეთილი, კარგად ნარჩევი, აგრეთვე, მდ. დურუჯვის რიყებზე ნაგროვების ქვეთა და დუღაბის სხნარით. თაღების გამოსაცვანად და სვეტების კაპატელებად გამოყენებულია შირიმის ნათალი ქვები. ბაზილიკის შიდა სივრცის წითლად შედებილი კედლები შეღწილა კირით.

დოლოფონის პაზილიკის შუა ნა-
ვის აღმოსავლეთ კიდეში, მონცობრ-
ლი ყოფილა მკვეთრად ნალისებური
გეგმური მოხაზულობის საკურ-
თხევლის აფსიდი. იატაკზე გამოვ-
ლენილი ნაშალი ბლოკების კონფი-
გურაციის მიხედვით, აფსიდი ზემო-
დან ქვითერის კონქით შემოუსაზღ-
ვრავთ. საკურთხეველს ირგვლივ
სასულიერო პირთა დასაპრძანებე-
ლი, ოთხსაფეხურიანი, ქვის წყობით
გამოყვანილი მერხი შემოუყვება. ამ
ხარისხს უკიდურეს აღმოსავლეთ
ნაწილში კა, დაუჭერბულია მაღალი
სამეუფერო ტახტი საკურთხევლიდან
ასასველელი საფეხურებით. მსგავ-
სად მოწყობილი საკურთხევლები
საქართველოში ცნობილ ტაძრებში
დღემდე არ დადასტურებულა. სა-
კურთხევლებზე ამგვარად შემოყო-
ლებული ხარისხები და სამეუფერო
ტახტები (სინთორონი), ცნობილია
მხოლოდ ბიზანტიური სამყროს ად-
რეული შუა საკუნძულების საკათედ-
რო ტაძრებიდან – ნიკორისა მათზე
მსხდომი იერარქები ქრისტესა და
მის მოციქულებს განასახიერებდ-
ნენ.

မြေတာဝါ စာဖျော်ရာနှင့်လွှာတော်၊ ရုပ်
စာတော်၏ စာဖျော်တွေကြေား ပိုမ်း အ-
သာဆောင်ရွက်ခဲ့သူ၏ အောင်မြင်နိုင်-
ခဲ့ခြင်းကို စုရောင်းဆွဲခဲ့ပါ။

დოკუმენტის გაზიშის პირველი მიმღებელობაზე აღმოჩენა

କୁଣ୍ଡିଏରନ୍ତ, ରାମ ଅଥ ସାତାବ୍ଦୀଶ୍ଵର, ଲେଖକ ରାଗବିନୀରୁଙ୍କ ପାଦଲୋକଗୁଡ଼ିକ ପାଦାଶ୍ରମରୁମ୍ଭେଶ୍ଵର, ସାମ୍ବିକ୍ଷେତ୍ରଲୋକ ଓ ସାଧାରାଜ୍ୟକୁ ଦ୍ରାକ୍ଷାନନ୍ଦବ୍ରଦ୍ଧିଲୀ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଳ୍ପ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା.

ნაოსის დასავლეთით მდებარე ვრცელი სათავი, რომლის გვლითაც ვხვდებით ბაზილიკაში, ამ დღიდ ბაზილიკაზე ადრე აგებული, ჩვენთვის უცნობი ფუნქციის შენობაა (ან შენობისა ნანილია), რომელიც ალარ დაანგრიეს და რეკონსტრუქციის შემდეგ, ნართექსის სახით ჩართეს ბაზილიკის ანსამბლში.

အသေးနို့ရှုရွှေပါယာနာလွှာ
နာရမ်္ဂလာပါယာနာလွှာ၊ ဒြောက်နာပါယာနာလွှာ
နာရမ်္ဂလာပါယာနာလွှာ၊ ဒြောက်နာပါယာနာလွှာ
နာရမ်္ဂလာပါယာနာလွှာ၊ ဒြောက်နာပါယာနာလွှာ
နာရမ်္ဂလာပါယာနာလွှာ၊ ဒြောက်နာပါယာနာလွှာ

This aerial photograph captures the extensive ruins of the Great Mosque of Samarra. The central feature is a massive, dark, rectangular courtyard. To the right, a large, multi-story structure with multiple arched doorways and windows stands prominently. The entire complex is surrounded by a thick wall, with several smaller buildings and courtyards visible to the left and bottom. The stone walls and structures show significant signs of age and decay.

ადრექტისტიანულ ბაზილიკებს და
ის უდავოდ მათ წრეში ექცევა.

დოლოფონის ბაზილიკასაც, ხის
კონსტრუქციებზე დაყრდნობილი
კრამიტის სახელმწიფო ფარავდა. ამაზე,
ჭაბუკურის ბაზილიკის ანალოგი-
ურად, დათხრისას დაფიქსირებული
ლი სურათი მიანიშნებს: ბაზილიკის
თავდაპირველი იატარის ზედაპირ-
ზე მიმობნეული იყო მისი დანგრევ-
ვა-გადაწყვის დროს ჩამოცვებინოვა-
კრამიტების ნამსხვრევებისა და და-
ნახშირებული ხის კონსტრუქციების
დასხვა დამთხმ გაბაზული უამრავი
ნაჭედ ღურმინით. ამსათან, დო-
ლოფონის ბაზილიკაში ამგვარ გადა-
სურვაზე ზეზეულად შემორჩენილი
ქვის კონსტრუქციული დეტალიც
მეტყველებს – ძირითად დარბაზსა
და ჩრდილოეთის გარშემოსავლელსა
შორის შედარებით მაღალ ჰორიზონ-
ტამდე (7.2 მ) შემორჩენილი კედლისა
ნაშთი, რომელსაც ჩრდილოეთიდან,
მთელ სიგრძეზე, დახსლ. 4.6 მ სიმაღ-
ლეზე, ერთმანეთისგან 1.5-1.7 მ-ის
დაშორებით დატანილი აქვს ხის ჰო-
რიზონტალური, 24ტX25სმ კვეთის
კოჭების ბუდეები.

დოლოებოის ბაზილიკაში და-
დასტურებულ გეგმიურ და კონსტუ-
რუქციულ ელემენტთაგან, ზოგი-
ერთი (მაგ., ავანცენისებური ბეჭა;
გადახურების ხსნა კონსტრუქციები
მრავლსახურებურიანი სინონიმური
V-VI სს-თა მიჯნის შემდგომი ხანებისა
ქართულ საეკლესიო ხეროომოძღვ-
რებაში სწორულად აღარ გვხვდება.
ბაზილიკის ზოგიერთი უზვეულო,
V ს-ის შემდგომი ქართული ტაძრებ-
ბისთვის უცხო დეკორატიული ელე-
მენტიც – ინტერიერის ერთიანად
წითლად შეღებილი შეღესილობა,
სახურავის ფერადად მოხატული,
დაკბლული ანტეფიქსებით შემკრიბება
და სხვა, იმაზე მიგვითითებს, რომ ამ
ტაძრის სტილი ბიზანტიის იმპერი-
ის აღმოსავლურ პროვინციებში და
ზოგიერთ მათ მიმდევარე რეგიონში
IV-V სს-ში გავრცელებული ქრისტი-
ანული ბაზილიკებიდან არის გადმო-
ლებული და, ამდენად, მისა აგებაც
იმავე ხანებში უნდა ვივარაუდოთ.

An aerial photograph showing the extensive ruins of the Tigray Palace. The image captures the large, irregular stone structures that remain standing, characterized by their thick walls and arched doorways. The palace was built on a hillside, with some sections appearing to be in better condition than others, particularly towards the top left. The surrounding area is dark and appears to be a mix of earth and vegetation.

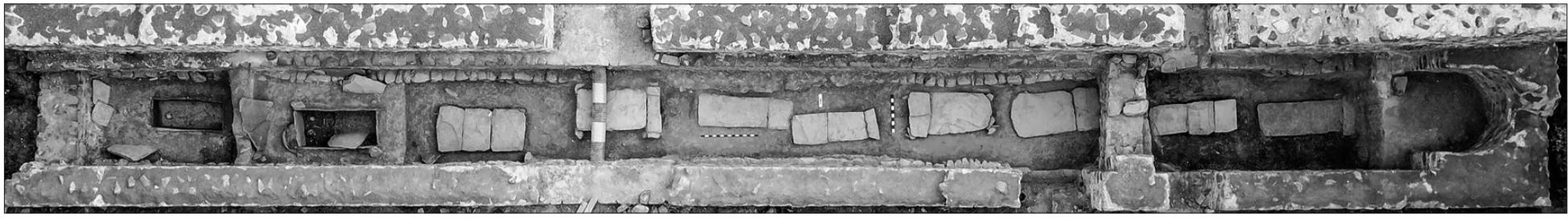
ში ჩატევებილი, ქართულ არქეოლოგიურ ძეგლებიდან ცნობილი, IV-V ს-ით დათარიღებული თიხის ჭურჭლის ანალოგიური ნიმუშების ფრაგმენტებიც. განსაკუთრებით საინტერესოა იქ აღმოჩენილი ინტერიერის გასანათებელი ხელსაწყობის, ლითონის ცხაურში ჩასალაგებელი მინის კანდელებისა და ვერცხლის საკიდებულების ნაშები. ზუსტად ამ ტიპის გასანათებელი მოწყობილობები, „პოლიკანდელონები“, ფართოდ იყო გავრცელებული ადრებიზანტიურ სამყაროში.

დოლოჭოპის ბაზილიკის განათხარ ფართობათა სტრატიგიურა-ფიამ, იქ დაფიქსირებულმა არტეფ-ფაქტებმა თუ კონსტრუქციულმა დანამატებმა დაგვანახა, რომ ამ ტაძრის რამდენიმდე განსხვავებული სახით ფუნქციონირება 2 ძირითადი ქრონოლოგიური ფაზის დროს მიმდინარეობდა. პირველ ეტაპზე ბაზილიკის თავდაპირველ სახით დაინიშნულებაზე უკვე ვისაუბრეთ. IV სის მინურულში ან V ს-ის პირველ მეოთხედში დაწყებული ფუნქციონირების ეს ციკლი, დანგრევისას მის ფართზე მიმობნეული კონსტრუქციების ბლოკების და არტეფაქტების კონფიგურაციის საფუძველზე, დაახლოებით V სს-ში უნდა შეჩყვა-ტილიყო, მინისძვრის შედეგად.

სახურავჩამებული და მზიდა
კონსტრუქციების დაზიანებით წყო-
ბიდან გამოისული ეს ბაზილიკა სრულ
რესტავრაციას ალბათ აღარ ექვემ-
დებარებოდა. ამასთან, აღნიშნული
მასტაბის ტაძარი მტრის შემოსე-
ვისგან ეკონომიკურად მნიშვნელოვ-
ნად დაცემულსა და სოფლის დო-
ნემდე დაენინებულ ქალაქს აღარც
ესაჭიროებოდა. სწორედ ამიტომ,
ცოტა ხნის შემდეგ, არაუგვანეს VI
საუკუნისა, დაზიანებული ბაზილი-
კის მხოლოდ შუა და ჩრდილოეთის
ნავეპიდა აღადგინეს, ისიც აღმოსავ-
ლეთიდან მე-4 წევილ სვეტებადდე);
ამ მიზნით დარჩენილ სვეტებს შო-
რის არსებული ღორბები ბაზილიკას
დანგრეული ნანილების მასალით
(მათ შორის შირმის მეორეულად გა-
მოყენებული „მარკორებული დეტა-
ლებზე“) შეავსეს და ამჯერად უკვე
ორთვერდა სახურავექვეშ მოქცეული,
ჩრდილოეთ ეკვდერიანი დარბაზუ-
ლი ეკლესია გამოიყვანეს. თავდა-
პირველზედაახლოებით 30-40 სმ-ით
შემალებული ყოფილა ამ ეტაპის
ეკლესის იატაკი; ამასთან, საკურ-
თხეველიც სხვანაირად მოაწყეს –
გააუქმეს იატაკის ქვეშ კრიპტა (ქვე-
ბით მიმოავსეს, კონსტრუქცია უფრო
სეისმიკული და სისინკრონული
ნივთიც გადააწვევს. ასახლოებით VIII
ს-ში, ეს არცული იოსტატურად რეკონ-
სტრუქტურული ეკლესიაც საბოლო-
ოდ გამოსულა წყობიდან; საესაკი
შესაძლებელია, რომ ეს დარბევა
აღმოსავლეთ საქართველოში არა-
ბი სარდლის, მერვანი ინმ მუჟამადის
(მურვან-ყურუს), გამანადგურებელ
ოსტატობას დაკავევშიროთ.

ორნავ მოგვიანებით, ნაკლელის-
არის ინტერიერის ნაშალი ქვითა და
მიწით დაფარულ იატაკზე, ტაძრის
მახლობლად გაშენებული დასახლე-
ბის, ამჟამად უკვე სოფლის მოსახ-
ლეობას, მეტად მჭიდრო სამაროვა-
ნი მოუწყვია (სნორედ ამ სამარხებს
დაუზიანებია ტაძრის შემორჩენილი
კონსტრუქციების მნიშვნელოვანი
ნაწილი). გათხოვბამა ამ სამარხებს
ირგვლივ, მათი მოწყობის თანამდორ-
ული, ძირითადად, ჩალისფრად და
ღია ყავისფრად გამოიწვარი, თხელ-
კეციანი, ნაპრიალები, ცალყურა-
ჭინჭილების მრავალი ფრაგმენტი
გამოავლინა, რომლებიც X-XI სს-ით
თარიღილება.

2016-2018 ລ້າວັດທະນາ ແລ້ວລ້າວັດທະນາ ສຳເນົາໂຄງການ ດີເລີມ
ການພື້ນຖານ ຖະແຫຼງການ ພົມວິຊາ ປະເທດ ສຳເນົາ ສຳເນົາ ສຳເນົາ

დასაწყისი მე-8 გვ.-ზე

ული, 25 მ-მდე სიგრძის და დაახ. 15 მ-მდე სიგანის ქრისტიანული ეკლესიის ნაწილებისგან ცის ყოფილი აღმართული). ამ პირველადი ნაგებობის 2-4 ნეობანი ქვის, კირით შელესილი ეკლესის ნაშთები კარგად იყო შემორჩენილი დიდი ბაზილიკის ნაოსის და ჩრდილოეთის გალერეის იატაკების ქვეშ. ეს ყოფილა მეტად მასტბაში, სავსებით კანონიკური გეგმარების, ქართველ ხელოვნების ისტორიკულის მიერ „სამეცნიეროან ბაზილიკად“ წოდებული ტიპის ტაძარი, რომლის ცენტრალურ დარბაზსაც აღმოსავლეთით მართულთხა გეგმის საუზრისეველი გააჩნია; საკურთხევების სამხრეთ და ჩრდილოეთ გალერეების აღმოსავლელი ნაჩილები, საკურთხევლის აქეთ-იქით, მრთულთხა გეგმის პასტოფორმულებისა მოწყობილი. ამ თავდაპირველი ტაძრის იატაკის გათხრისას IV ს-ის თვეს დამახასიათებელი წიგნიერი მსალა აღმოჩნდა, და, შესაბამისად, ნაგებობა სწორულ უნდა იყოს აეცემული. ეს ვარაუდი საბოლოოდ დაადასტურა ამ ეკლესის წყობიდან გამოსვლის შედეგად შექმნილი, ნანგრევი ფენიდნ აღებული ნახშირის რადიოარაბონული ანალიზის შედეგებმა, რომელიც დიდ ბრიტანეთში, გლაზოს უნივერსიტეტის სპეციალიზირებულ მოდიულის შედეგების მიხედვით და გეგმარებით თავისებურებები კადევ უფრო მნიშვნელოვანი სიცასადე შეიტანა. გამოირკვა, რომ ანსამბლის ამჟამინდელი დომენანტი ნაგებობა – კავკასიის მასტებით მისაცავი გიგანტური ბაზილიკა, ქრისტიანული ეპარქიის კათედრალური ცენტრის შემადგენელი მოლლები ერთ-ერთი ნაგებობა ყოვილა. IV საუკუნის მე-2 ნახევარში ეს კომპლექს მოიცავდა თავდაცვით ზღუდებით და სხვადასხვა დამზარებებით გარშემორტყმულ, მინიმუმ 2500 კვ.მ. ფართობის შიდა ეზოს, რომლის ცენტრში განლაგებული იყო თავდაპირველი, მართკუთხა საკურთხევლინი „მცირ“ ტაძარი და მასზე დასავლეთიდან მიმდებარე თარართულიანი საეპისკოპოსის სასახლე. როგორც ჩანს, ამავე საუკუნის მოწყობილი სიცი მინისძრის შედეგად დანგრეულა. თითქმის მშინვე, მის მოსწორებულ საფულებელზე და მეზობელ ღია სივრცეებში, გაცილებით დიდი და დღმიდე გაცილებით სრულად შემორჩნდი, აღნერლი გრანდიოზული სამნავიანი ბაზილიკა ჩაუშენებათ. ასალ, 18 მ-მდე სიმაღლის დიდებულ ტაძარს პრაქტიკულად სრულად შე-

უვსია შიდა ეზო; მას კომპლექსის ორგვლივ მდებარე დამხმარე ნაგებობები იმგვარად გადაუფარავს, რომ ისნი ტაძრის ანსამბლში თითქოსდ დაქვემდებარებულ ფირმებადა აღმებოდნენ და, აღბათ, მისი დიდებული ხუროთმოძღვრის ჩანაფირიც ეს იქნებოდა.

მეტად საყურადღებო შედეგად შეიძლება ჩაითვალოს ნლევანდელი სეზინის ინდევ ერთი აღმიჩნაც. დიდი ბაზილიკის სამხრევის გალერეის სარდაფის სართულში დადასტურდა 30 მ-მდე სიგრძისა და 3 მ სიგანის კატაკომბური ტიპის კრიპტა, მისივე იატაკის დონეზე მოწყობილი კარით. კრიპტაში, იატაკიდან ოდნავ შემაღლებით ჩამნერიცებულია 10 კვაუთის ტიპის სამარხი. მათში საკურთხევები, სავარაუდო მეტად დიდგვაროვანი მოქალაქეები იყენებ დაკრძალული (შესაძლოა ტაძრის მშენებელ და მასზე მზურველი ერთი საგარეულოს ნევრიციც). ზოგი სამარხი ინდივიდუალურია, დანარჩენი კი წყვილადი – მეუღლეების განსასენებლად. სამრხები, მიცვალებულთავის ჩაყოლებული სამკაულით და ძვლოვანი ნაშთების რადიოკარბონული ანალიზით V საუკუნით თარიღდება. ამ კრიპტის სივრცეში, სასულიერო პირებისა თუ მიცვალებულთა ჭირისულების მოძრაობა გამრთულ მდგომრეობაშიც კი იქნებოდა შესაძლებელი. მსგავსი ღია სივრციანი, სარდაფის კრიპტა-გალერეები, გრძელად ჩამნერიცებული სართვისგან, ჩვეულებრივი მოვლენა იყო რომაულ-ადრებისანტიური სამყაროს ადრეერისტიულ ტაძრებში, საქართველოსა და კავკასიაში კი ასეთ ელემენტი პირველად დოლოფიპის ბაზილიკაში დადასტურდა.

ცოდარ განახადვა

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი, კახეთის არქეოლოგიურ ექსპედიციის ხელმძღვანელი

... საქართველოს და ევროპის ჩემპიონატის გილდიან, საერთაშორისო ფურნირების 70-ელი სევადასხვა სინჯის ედლები მოიპოვა

სპორტულ ასაკეზობზე მო-
პოვებული შედეგებით საქართველოს
მსოფლიო მასშტაბით რომ გამორჩეუ-
ლი ადგილი უკავა, ამ ზე ვერცვა შეგ-
ვეძება, მოსხლეობითა მრავალო-
რიან და განვითარებულ ქეყნებიან
შედარებით ჩემ უკრო მეტი ვერობს,
მსოფლიოს და ოლიმპიური თამაშების
ჩემპიონები გვყვანა, ვიდრე მათ.

– ბატონო ალექსანდრე, დიდ მა-
ლობას გიჩდით იმისათვის, რომ თქვე-
ნი გაზეთის ფურცლებზე სისტემა-
ტურიდან შექდება სასპორტო სკოლის
სპორტსტენით მიღწევები.
თქვენ მართალი ბრძანდებით,
სტატისტიკას თუ მოვიშველიერთ,
მოსახლეობის მხრივ ისეთ მცირე-
რიცხვან ქვეყანას როგორიც სა-

– შილდში გახსნილი გვაქვს:
თვისისუფალი ჭიდაობის და ძიუდოს,
საბუშში ფრენბურთის, გრემში, სა-
ნავარდოში, ჭიკანას და გავაზში
სპორტსტენით მიღწევები.
თქვენ მართალი ბრძანდებით,
სტატისტიკას თუ მოვიშველიერთ,
მოსახლეობის მხრივ ისეთ მცირე-
რიცხვან ქვეყანას როგორიც სა-

ჩემინმა ახალგაზრდება განსაკუთ-
რებით თავი გამოიჩინეს ქიდაობის
ყველა სახეობაში, რაგბიში, ჩემპიონა-
ში, კალაბრურიში და ყველაზე მეტად
ძალისნობაში, რაზეც ტალახაძის მო-
ერ და მაყარებული მსოფლიოს ახალ-
ახალ რევოლუციის მეტყველებს.

ჩემპიონის ტიტულის მოპოვებას
უდიდესი შრომა და ოფლის ღერა-
სტირდება, მაგრამ სწორად ნარმა-
თული სანვრთნელი ვარჯიშებისა
და ჭეკიანი მხვრთხლების გარეშე-
ნარმატებაზე ფიტნიც კი ზედმე-
ტია, რაც სპორტული სკოლებისა და
კლუბების დამსახურებად უნდა ჩა-
ითვალის. საქართველოს მთავრო-
ბა და ადგილობრივი ხელისუფლება
სასპორტო სკოლებსა და კლუბებს

ქართველობა, ერთ სულ მოსახლეზე
გაანგარშებით ყავს უფრო მეტი
ევროპას, მსოფლიოს და ოლიმპი-
ური თამაშების ჩემპიონები, ვიდრე
მრავალმილიონიან და ჩვენზე გან-
ვითარებულ ქეყნებს. რაც შეხება
თქვენს კითხვას: სასპორტო სკოლა-
ში ფუნქციონირებს სპორტის 9 გან-
ყოფილება: ფრენბურთის, ხელბურ-
თის, კალაბრურის, თავისუფალი
ჭიდაობის, კიუდოს, კირივის, ქრისუ-
ლი ჭიდაობის, კარტესა და ჭარბა-
კის ჯგუფები. მათში გაერთიანებუ-
ლია 700-მდე მოსახლე, რომელთა
სპორტული ოსტატობის ამაღლებას
ემსახურება 41 მხვრთნელ-მასნავ-
ბა და ადგილობრივი ხელისუფლება
სასპორტო სკოლებსა და კლუბებს.

– სოფლების მიხედვით?

აფინანსებენ, რათა ახალგაზრდობას
ჰქონდეს ისეთი პირობები, სადაც გა-
იყალიბები სხვულს და მაღლებები ნარ-
მატებებს მოივოლოს მასშტაბით.

ყვარელში 50 წელზე მეტი ის სა-
სპორტო სკოლა ფუნქციონირებს
და მრავალი თაობა გამოიხადეს,
გამოიხვრიანს და ცხრილების ას-
პარეზზე გამოიყენება აქ მომუშავე
მხვრთნელ-მასნავლებლებმა. მიღ-
ნებებიც საამაყო ჰქონდათ და აქვთ
რესპუბლიკის მასშტაბით მიმდინა-
რე წელი უფრო ნარმატებული აღ-
მოჩნდა ჩემი სპორტსმენებისათვის
და შედეგების გაცნობის მიზნით
სასპორტო სკოლის დირექტორს
ლევან მირანაძეს ვესაუბრე.

– ბატონო ლევან, სპორტის რა
სახეობებში აკარგაშები ახალგაზრ-
დებს და მოდერნის სევერია თუ წრე ფუნ-
ქციონებს სასპორტო სკოლაში?

– სხვა სახეობებზე რა გვეტყ-
ვით?

– ბატონო ალექსანდრე, დიდ მა-
ლობას გიჩდით იმისათვის, რომ თქვე-
ნი გაზეთის ფურცლებზე სისტემა-
ტურიდან შექდება სასპორტო სკოლის
სპორტსტენით მიღწევები.

თქვენ მართალი ბრძანდებით,
სტატისტიკას თუ მოვიშველიერთ,
მოსახლეობის მხრივ ისეთ მცირე-
რიცხვან ქვეყანას როგორიც სა-

– ბატონო ლევან, უმჯობესი იქ-
ნება სპორტის თვითიული სახეობის
მიხედვით შეკავამოთ, დავითულ
ხელბურთო, ქართული თუ ხართ
მიმდინარე წლის შედეგებით?

– ხელბურთი მართალი წარმა-
ტებული სპორტის სახეობაა ჩემინ-
თვის, განსაკუთრებით ქართული.
ბოლო 5 წლის განმავლობაში ჩვე-
ნი ხელბურთები 3 ჯერ გახდენ
ქეყნების ჩემპიონები – კლასიკურ
ხელბურთოში, ხოლო 5-ჯერ პლაიუსი
(ქვემს) ხელბურთიში.

2018 წლის ქვეყნის ჩემპიონ-
ნატზე 17 წლამდელთა შორის, ჩემინ-
მა გოგონებმა ისე ჩაატარეს ჩემპი-
ონატის ორივე წრე, რომ არც ერთი
ქულა არ დაუკარგავთ ისე გახდენ
ქეყნის ჩემპიონები.

ვაკეთა ნაკრებიც სულ ახლოს იყო
საპრიზო ადგილის დაკავებასთან.

ეს წარმატებები მწვრთნელე-
ბის ზურაბ ხარბაშვილისა და გოგო-
ნისაში დაულალავი შრომისა
და სასწავლო საწვრთნო პროცესის
სწორად დაგეგმვის შედეგია.

– ფრენბურთში როგორი მდგო-
მარება?

– ფრენბურთში, როგორც მოგეხ-
სენებათ ცალკე კლტბია შექმნილი.
სპორტსკოლას ფრენბურთში გვყავს
ორი მწვრთნელი არნე ხატაშვილი
და გიორგი ექიზაშვილი, სწორედ
მათ აღზრდილი სპორტსმენებით კომ-
ლექტებიდან რაონის ნაკრები გუნ-
დო, რომელიც საკმიონო წარმატებით
ასაკრებოს ქვეყნის ჩემპიონატში.

– რაგი თუ ვითარდება ყვარ-
ლის მუნიციპალიტეტში?

– რაგბიც ცალკე კლტბია შექ-
მნილი, მას ხელმძღვანელობს გვივი
მამულშვილი. ბოლო წლებში მა-
თაც აქვთ გარკვეული წარმატებ-
ბი, თუდონ ის რდ ლირს, რომ ჩვენი
რაონის მცირდო საქართველოს
ახალგაზრდული ნაკრების წევრია,
რომელთაც ეკრიას ჩემპიონატში
ოქროს მედლები მოიპოვეს.

– ყველაზე პრესტიული სა-
ხეობები ძიუდო და თავისუფალი
ჭიდაობისა და რელიგიური შედეგებით
ამონებოთ მიმდინარე წლებს?

– თავისისუფალ ჭიდაობაში მართ-
ლაც გამოირჩეული მეტებული წარმატე-
ბი, თუდონ ის რდ ლირს, რომ ჩვენი
რაონის მცირდო საქართველოს
ახალგაზრდული ნაკრების წევრია,
რომელთაც ეკრიას ჩემპიონატში
ოქროს მედლები მოიპოვეს.

– რაგბიც ცალკე კლტბია შექ-
მნილი, მას ხელმძღვანელობს გვივი
მამულშვილი. ბოლო წლებში მა-
თაც აქვთ გარკვეული წარმატებ-
ბი, თუდონ ის რდ ლირს, რომ ჩვენი
რაონის მცირდო საქართველოს
ახალგაზრდული ნაკრების წევრია,
რომელთაც ეკრიას ჩემპიონატში
ოქროს მედლები მოიპოვეს.

– მისასალმებელისა ჩვენი ქვეყნისა
სპორტის მესვეურისა ასეთი დამოკა-
დებულება ვეტერან სპორტსმენთა
მიმართ, ეს ერთი მხრივ ამაღლებს
მათ მოტივაციას, მეორეს მხრივ კი
მაღლებრივი ასათავის და აქვთ გარკვეული
სახეობების შედეგებით მიმდინარე წლებს?

– თავისისუფალ ჭიდაობაში მართ-
ლაც გამოირჩეული მეტებული გვაქვს.
გვყავს მსოფლიო ჩემპიონი, ეკრი-
პის ჩემპიონისას პრიზის პრიზის
გარეშემოსის ჩემპიონის ჩაბრა-
კის ჯგუფები. მათში გაერთიანებუ-
ლია 700-მდე მოსახლე, რომელთა
სპორტული ოსტატობის ამაღლებას
ემსახურება 41 მხვრთნელ-მასნავ-
ბა და ადგილობრივი ხელისუფლება
სასპორტო სკოლებსა და კლუბებს

– მისასალმებელისა ჩვენი ქვეყნისა
სპორტის მესვეურისა ასეთი დამოკა-
დებულება ვეტერან სპორტსმენთა
მიმართ, ეს ერთი მხრივ ამაღლებს
მათ მოტივაციას, მეორეს მხრივ კი
მაღლებრივი ასათავის და აქვთ გარკვეული
სახეობების შედეგებით მიმდინარე წლებს?

– თავისისუფალ ჭიდაობაში მართ-
ლაც გამოირჩეული მეტებული გვაქვს.
გვყავს მსოფლიო ჩემპიონი, ეკრი-
პის ჩემპიონისას პრიზის პრიზის
გარეშემოსის ჩემპიონის ჩაბრა-
კის ჯგუფები. მათში გაერთიანებუ-
ლია 700-მდე მოსახლე, რომელთა
სპორტული ოსტატობის ამაღლებას
ემსახურება 41 მხვრთნელ-მასნავ-
ბა და ადგილობრივი ხელისუფლება
სასპორტო სკოლებსა და კლუბებს

– მისასალმებელისა ჩვენი ქვეყნისა
სპორტის მესვეურისა ასეთი დამოკა-
დებულება ვეტერან სპორტსმენთა
მიმართ, ეს ერთ

